

Този проект се осъществява със съфинансиране от ФМ на ЕИП

“Обществена подкрепа за устойчивото управление на зоните по Натура 2000 по черноморското крайбрежие”

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на ФМ на ЕИП. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Черноморска мрежа на неправителствените организации и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на ФМ на ЕИП и Договарящия орган.

За учредителното събрание на сдружение Асоциация “Босна”

Върбан Москов

За връзката на Асоциация “Босна” с проекта.

За екипа на БАЕСТ учредяването на сдружение с нестопанска цел за обществена полза, което предлагаме да се регистрира по името Асоциация “Босна”, е основен важен резултат от работата ни по проект “Обществена подкрепа за устойчиво управление на зоните по Натура 2000 по черноморското крайбрежие”.

Включихме се в проекта с разбирането, че е нужно да се промени характера на дискусиата за Натура 2000. Нужно бе да се премести фокуса на общественото внимание, от “за” и “против” зоните по Натура 2000 към такъв подход в планиране управлението на зоните, който да съдейства за устойчиво развитие на районите край защитените зони.

Първо, според нас, най-важно е да се получи силна обществена подкрепа за устойчиво управление на зоните от общностите, които живеят в или край зоните. Затова основен приоритет при организиране и провеждане на практическия модул за подкрепа на планирането в зона “Босна” от мрежата по Натура 2000 бе да се идентифицират и включат в дискусиата най-заинтересованите от развитието на района край “Босна”.

Второ, обсъждането има смисъл, когато са ясно представени целите и обектите на защитата. След като са добре осмислени целите на защитата, след като е направена вярна оценка на състоянието на обектите може да се търсят възможности за устойчиво стопанисване и да се прогнозира заплахите. Това най-добре могат да направят хората, които са свързали съдбата си, своите жизнени планове с бъдещето на зона “Босна”. Само с тяхното активно участие могат да се разкрият необходимите стимули и ограничения, които трябва да се предвидят в плановете за управление.

Затова предлагаме на заинтересованите от бъдещето на зона “Босна” да се самоорганизируют и като общност да поемат отговорността за устойчивото управление на зона “Босна”.

Връзката между Асоциация “Босна” и Плана за управление на зона “Босна”.

Предлагаме заедно да създадем Асоциация “Босна”, която да изготви и осъществи Плана за управление на зоната. Заедно да работим за формиране на структури с капацитет да изследват, опознават и решават проблемите на зоната и хората около нея. Структури, включващи общините, държавните горски стопанства,

местни граждански сдружения и активни граждани, които с известна помощ от външни експерти, ще могат да оказват ефективна подкрепа за различни инициативи за устойчиво управление на зона “Босна” от мрежата Натура 2000.

Необходимост от създаване на местни селищни сдружения.

Обществената подкрепа за устойчиво управление на зона “Босна” ще се засили, ако се преодолее отстранеността на местните хора от вземането на решение. Според нас, за устойчиво управление на зона “Босна”, определящо значение има социалното измерение на устойчивостта - способността на заинтересованите общности от различни нива – селищни и общински, да направят верния избор, да приемат и наложат верни и легитимни колективни решения. Предпоставка за това е включването на първичните местни групи в дискусиата за зоните. Затова е нужно да се създадат селищни сдружения, които да изразяват и организирано да защитават интересите на местните общности. Дискусиата, относно устойчивото природоползване, която се води от националните и регионални медии, трябва да се прехвърли в селата, между съседите и в семействата.

Нужно е да се промени обществения живот в селата.

Има достатъчно силни аргументи да не се опитваме да променяме света или поне нещата, които ни заобикалят. Развитието на гражданския сектор среща много трудности от различен характер. За да могат местните общности да оказват ефективна обществена подкрепа е нужно да се усъвършенстват нормите и процедурите на пряката демокрация. Хората с опит знаят колко трудно може да се идентифицира един общ интерес. Не е лесно да се докаже легитимността на взетите решения от общностите под общинско ниво. За да изпълни мисията си Асоциация “Босна” трябва да утвърждава нови процедури, осигуряващи интензивен вертикален и хоризонтален обмен. Предлаганите решения трябва да показват убедително, че отразяват вярно различните позиции в обществения дебат и че са резултат от широкото участие на всички заинтересовани.

Нужни са местни селищни програми за устойчиво развитие.

Досегашният опит на БАЕСТ и предварителните проучвания в зоната показват, че трябва да се засили единството в планирането на защитата, устройството и развитието на землищата на селата. Трябва да се намерят ефективни форми за интеграция на всички планове на местно ниво. На това ниво – местното, селищното - най-добре се усещат страничните и последващите ефекти от всяка дейност. Промяната на гледката и загрозяването, замърсяването с опасни вещества, шумове, миризми и т.н..

Затова БАЕСТ предлага на Асоциация “Босна” да определи като своя основна задача: да подкрепя местните общности за изготвяне на селищни програми за устойчиво развитие на селата край зоната. Според БАЕСТ, макар и не са предвидени в системата от задължителни планови документи, селищните програми трябва да станат изходен и краен документ в планирането. Така ще се осъществи идеята за планиране “отгоре-надолу” и “отдолу нагоре”. Това според нас е най-ефективният начин за активизиране на малките общности, които в повечето случаи стопанисват защитените територии и зоните.

Нужна е обща стратегия за развитие на територията край зоната.

Плановете за управление трябва да бъдат част от общите стратегии за развитие на съответните територии. Според нашия екип, Планът за управление на

защитена зона "Босна" трябва да се изготвя успоредно с подготовката на една обща стратегия за развитие на цялата територия около зоната, която ще се конкретизира в селищните програми на шесте населени места. В процеса на изготвяне на общата Стратегия ще се осигури интензивен вертикален и хоризонтален обмен на информация за инвентаризация и оценка на ресурсите, обявяване и съгласуване на намерения. Изготвените планови документи ще бъдат резултат от развитие на творчеството на местните хора и възможност за проява на техните таланти и способности. Само общностите, които стопанисват териториите могат да поемат отговорност не само за изготвянето, но и за изпълнението на плановете за управление.

Мисията на Стратегията е да ангажира местните общности в изграждане на капацитет за разумно използване на условията и ресурсите на зоната за различни стопански дейности, които намалят риска за местообитанията в и край зоната и осигуряват многообразни ползи на заинтересованите от постигане на тройна - икономическа, социална и екологическа устойчивост на развитието на територията на край зона "Босна" от мрежата Natura 2000. Съгласуваната обща Стратегия за бъдещето ще разшири възможностите за възраждане и утвърждаване на местната екокултура и за решаване на възникващите проблеми чрез използване на традиционни познания, съчетани с модерни методи, техника и технологии.

Принципът за предпазливостта има стратегически важно значение за селата край зона "Босна".

Има положителна зависимост между устойчивото подобряване на околната среда и човешкото развитие. Взаимната синергична връзка трябва да се разкрива още в процеса на планирането, за да не се налага след това да се поправят нанесените щети. Трябва да признаем ограничеността на познанието ни по какъв начин промените в човешките местообитания се отразяват на природните местообитания. Реакциите на природата, спрямо действията на хората, може да се окажат твърде неочаквани по характер, размер, начин, място и време на проявление. Затова през 2002 г. Европейската комисия утвърди директива за използване на принципа за предпазливост в регулиране на научните и технологични иновации, въвеждането на нови продукти на пазара, опазване на обществото и околната среда "в случаите, когато научните доказателства са недостатъчни, неокончателни или несигурни, а първоначалната научна оценка показва основателно опасение за съществуване на потенциални вредни последици за околната среда, за здравето на хората, животните и растенията, което не отговаря на високата степен на защита, възприета в ЕС."

За промяната в отношението между обществото и природата.

Прилагането на принципа за предпазливост е показателно за промяната в отношението между обществото и природата. Акцентът се премества от овладяване на природата, като съкровище от полезни ресурси, които трябва да бъдат използвани с производствена цел, към усвояване на същностната стойност на природата и поемане на отговорност за нейното опазване. Принципът за предпазливост е признание, че най-важното задължение на хората е насочено към биосферата, която поддържа живота. Никака стопанска дейност не трябва да засяга интегритета на екосистемите поддържащи живота в общата биосфера, която обитаваме и от която получаваме водата, въздуха и храната. Трябва да осмислим

промяната в ролята на науката в процеса на планирането. От инструмент за извличане, преработка и използване на природните ресурси за задоволяване на човешките потребности, нейната приоритетна роля е по-добре да се изучат и възстановят връзките в природната среда и да се изградят устойчиви естествени общности. Ако всички същества са обвързани в истинска неделима мрежа на живота, то разбирането, признаването и опазването на тези отношения е от огромно значение за формирането на нова визия за устойчиво развитие на района около зона "Босна". Признаването, че естествените екосистеми се нуждаят от планиране и управление като едно цяло, независимо от административното подчинение и селищните граници е отражение на степента, до която системното мислене прониква в управленческата теория и практика. Само чрез разумен подход и единно планиране развитието на човешките и природните местообитания може да се постигне устойчиво управление на защитените зони от европейската мрежа Натура 2000.

Нужно е да се осъзнае от местните общности стопанското значение на първичната стойност на природните местообитания.

В глобалната икономика все по-голямо значение за хората има осигуреният достъп до платените преживявания, които включват широк диапазон от дейности - от пътуванията до забавленията. Обектите на природното и културно наследство се превръщат в декори за разиграване на платени преживявания сред природата и историята. Съществен приоритет за туризма и шоубизнеса са екологичните проекти, насочени към защита на дивата флора и фауна и съхраняването на биологичното разнообразие. Според прогнозите, създаването на резервати и паркове за опазване на природното и културно наследство е не по-малко важно от изграждането на туристическата инфраструктура. Най-важната промяна е в това, че най-заможните хора сега са по-заинтересовани от преживяването сред природата, отколкото от присвояването на природните ресурси. Фокусът на вниманието се е пренасочил от производството на предмети от природата към наслаждение от общуването със и сред природата. Някои богати са готови да платят доста щедро, за да се насладят на онова, което е останало от красотата и величието на дивата жива природа.

Накрая за културния туризъм и ролята на местната култура.

Истински здравата основа за развитие на културен туризъм са не изравнените от археолозите останки от наследството на предшествениците, които са живяли по тези земи. Много по силен интерес в бъдеще ще предизвиква културата, която е успяла да опази своята уникална природа, културата на местните общности, която е успяла да развие способност, за да съхрани своята жизненост в условията на пазарна икономика. Голямата обща опасност за дивата природа и живата местна култура идва от търговията, която се стреми да подчини напълно и двете за постигане на бързи печалби. Откриват се нови възможности за превръщане на селата и техните землища в театрални пространства за усвояване на ресурсите от природното и културното наследство, за нуждите на туризма. Но, подчинена на търговията културата променя значението на културния календар. Културните прояви вече не събират местната общност за изразяване уважението към природата и утвърждаване на общите ценности, а организира срещи на продавачи и купувачи на развлечения. Продуцентите отделят само някои атрактивни елементи от

празничната система, ритуали и обряди и ги предлагат като части на туристическите продукти. По-този начин се разкъсва живата тъкан на местната култура и тя се унищожава. Откъснати от цялостта на културния живот, предлаганите атракции постепенно губят смисъл и вече като всяка шоу програма се износват много бързо.

Когато говорим за развитие на културен туризъм, трябва да сме наясно, че в съвременните условия шоу бизнесът унищожава културното наследство, както по време на индустриализацията промишлеността превръщаше огромна част от природните ресурси в отпадъци. Затова според нас при изготвяне на планове за управление на зоните трябва да отделя повече внимание за опазване на самобитния характер на живата местна култура.

При изготвянето и изпълнението на планове за управление трябва да преоценим същността и значението на местната култура. Най-важното е, че истинската същност на културата, не е в атракциите, а в йерархизацията на потребностите, в подреждането им по степен на значимост. Защото не по всяко време и във всяко село потребностите са се степенували по еднакъв начин. Културите се различават една от друга по основополагащите принципи на осмисляне на заобикалящия свят, които определят критериите за степенуване на потребностите. Разнообразието на релефа на Странджа е допринесло до изключително богатство на конкретните проявления на местната култура. Живата местна култура е използвала различни начини за предаване на опита и знанията от поколение на поколение.

Само живата култура може да посрещне предизвикателството на времето. Да посрещне глобалните пари и да ги използва за да укрепи своята жизненост, като им осигури печалбата, но си запази ролята на господар. Защото ще оцелеят общностите, които успеят да примамят и подчинят парите, като ги използват за високоефективни вложения.

Това може да се постигне само чрез оптимизиране структурата на капитала и осигуряване на равнопоставеност на капиталите. Преди всичко да се преодолее абсолютизирането на паричния и политическия капитали, които в стремежа си да гарантират своето дългосрочно господство намалят силно общата ефективност на инвестициите. Подценяването и обезценяването на природния, социалния, човешкия и културния капитали води до тяхното разпиляване, което застрашава бъдещето на цялата територия.